

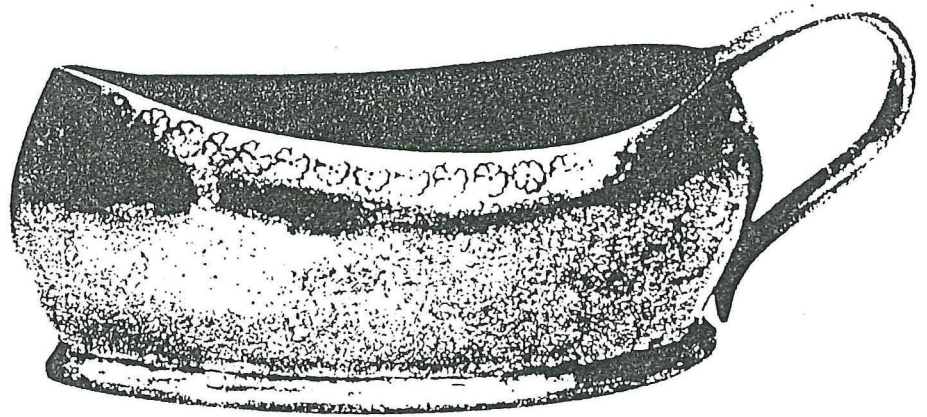
B D U

Tinnewerk no 6
december 1987

D - 3 n

P. Wallus

GEBRUIKSVOORWERP? / SIERSTUK?

Alhoewel op het hierbij afgebeelde tinnen voorwerp geen enkel merkteken terug te vinden is, en de juiste herkomst en ouderdom ervan dus onmogelijk zijn na te gaan, leek het mij toch, toen ik het voor het eerst in handen kreeg, onmiddellijk een merkwaardig voorwerp.
Meer nog dan de wat ongewone vorm, zijn het hier

vooral de dimensies die opvallend zijn. De kom zonder het handvat is 19,5 cm lang, 9,5 cm breed en heeft een maximale hoogte van 8 cm.

Tot hiertoe dus, niets bijzonders, ware het niet dat dit eerder toch kleine voorwerp ruim 730 gram weegt. Een gewoon tinnen bord met een vergelijkbare oppervlakte, tzt. met een \emptyset van ongeveer 22 cm, weegt slechts 530 gram.

We hebben dus hier te maken met een meergewicht van bijna 40%, wat zich hoofdzakelijk bevindt in het zware handvat en de dikke bodemplaat die 3 mm dik is.

De smalle, langwerpige vorm, en de versiering met een fries van ingehamerde bloemmotieven, doen op het eerste gezicht denken aan een sauskom, doch in werkelijkheid is dit voorwerp een kamerpot zoals die in de 17de en 18de eeuw gebruikt werden door de leden van het vrouwelijk geslacht! Dit verklaart dan meteen waarom het zo zwaar en stabiel werd uitgevoerd: eenmaal vol, mocht het niet gemakkelijk omvallen.

Het meest pikante aan deze kamerpotten-het publiciek gebruik ervan daargelaten- was de naam die men eraan gaf : BOURDALOUE.

Louis Bourdaloue ° Bourges in 1632 en †Parijs in 1704 was immers een Franse Jezuït. Hij moet wel een knappe bol geweest zijn, want reeds op de leeftijd van 16 jaar trad hij binnen in de Orde. Hij had een opvallend mooie stem, en al zeer vroeg manifesteerde hij een uitzonderlijke gave tot spreken.

In 1669 werd hij naar Parijs gestuurd waar hij predikant werd in de kerk van de H. Lodewijk. Daar telde hij o.a., Koning Lodewijk XIV onder zijn toehoorders, wat hem de eretitel "Koning der Predikanten en Predikant der Koningen" opleverde.

Maar zijn sermoenen hadden één groot nadeel : ze duurden zo eindeloos lang dat de voorname dames er niet in slaagden het einde ervan af te wachten, vooraleer aan een natuurlijke behoefte te moeten voldoen.

Algauw was het dan ook de gewoonte om een "Bourdaloue" mee te nemen voor tijdens de preek.

Men kan zich het gebeuren levendig voorstellen. In de kerken van de 17de eeuw stonden geen stoelen of banken zoals wij dit nu kennen. Iedereen liep er gewoon rond, babbelde wat met vrienden

en kennissen of troepte samen rond de predikant. En terwijl de ronkende volzinnen eindeloos door het kerkgebouw galmden, ging mevrouw zich stiekem gaan hurken achter een pilaar, terwijl haar dienstmeid haar discreet een potje onder haar wijde rokken doorschoof. Dit was zo de gewoonte van die tijd en niemand vond er iets abnormaals aan.

Tijdens de zomer van 1984 vond er in het Musée Royal de Mariemont, een tentoonstelling plaats onder het motto : "Cent ans de porcelaines de Tournai; Le Legs André Belley". Het nummer 104 van de catalogus toont ons een Bourdaloue, uiteraard niet in tin, maar in Doorniks porselein met de daarbijvolgende beschrijving : " Een kamerpot van deze vorm wordt sedert de 18de eeuw Bourdaloue geheten naar de naam van de predikant, van wie de lengte van zijn sermoenen, het gebruik van dergelijk voorwerp noodzakelijk maakte". In een dokument te Doornik vindt men de naam "Bordalot" terug.

Wie zich daarvoor echt interessert moet absoluut eens gaan zien naar de kollekties van

het Musée National in Pau in de Franse Pyre-
neeën. Daar staat een opmerkelijke verzameling
bourdaloues te kijk, uitgevoerd in prachtig
gedecoreerd porselein. En naast ieder van die
bevallige, langwerpige attributen voor Mevrouw,
staat een even mooi versierde ronde kamerpot
voor Mijnheer!

P. Wullus.